

**Sayın Başkan,
Değerli Meclis Üyeleri,
Antalya Ticaret Borsası Yönetim Kurulu ve kendi adıma,
Hepinizi saygıyla selamlıyorum.**

Değerli Meclis Üyeleri,

2023 yılının ilk çeyreğini geride bırakmaya başladığımız bu günlerde, bu yıla dair aklımızdan çıkmayan tek konu maalesef yaşadığımız felaketler olmuştur. Etkisinden uzun yıllar kurtulamayacağımız deprem ve sonrasında yaşanan sel felaketleri, hepimizi derinden etkilemiştir. Yaşadığımız felaketlerde hayatını kaybeden yurttaşlarımızı bir kez daha rahmetle anıyoruz. Yaralılarımıza da acil şifalar diliyoruz. Ramazan ayını yaşamaya başladık. Bu mübarek ayda yaptığımız tüm dualar, felaketlerde hayatını kaybeden ve yaralanan yurttaşlarımız için kabul olur inşallah. Ülkemiz ve milletimiz, tüm badirelerden ve felaketlerden güçlenerek çıkmayı her zaman başarmıştır. Tüm kalbimle inanıyorum ki bu zor zamanları da aşmayı bilecektir. Bunun için hepimize düşen ne görev varsa bugüne kadar yaptığımız gibi bundan sonra da yapmaya hazır durumdayız.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'mizin deprem bölgesinde 11 ilimizdeki şirketlerin daha hızlı toparlanması amacıyla "Tedarikçim Deprem Bölgesinden" projesi başlatılmıştır. Proje ile deprem bölgesindeki satıcıları alıcılar ile bir araya getirecek çevrimiçi bir platform oluşturulmuştur. Söz konusu platformda, kayıt ve listeleme süreçleri başta olmak üzere tüm işlemler ücretsiz olarak sunulmaktadır. Kampanyaya üyelerimizi ve kentimiz iş dünyasını destek olmaya davet ediyoruz.

Değerli Meclis Üyeleri,

Geçtiğimiz günlerde ülkemiz ve sektörlerimiz için 2022 yılı ekonomik büyüme rakamları açıklandı. Yıllık %5.57 olarak ilan edilen büyüme, 2021 yılının yarısından daha düşük olmuştur. Bu düşüşte, baz etkisinin olmayışı kadar ekonomik performanstaki zayıflamanın etkisi olmuştur. Nitekim geçtiğimiz yıldaki meclis toplantılarımızda ekonomik performansımızın zayıflamakta olduğunu defalarca konuşmuştuk.

Kentimiz açısından büyük önem taşıyan hizmet sektörü de 2022 yılında %11.75 gibi bir büyüme sağlamış olmasına rağmen 2021 yılının yarısından düşük bir performans göstermiştir. Hizmet sektörünün en önemli alanı olan turizmde 2019 yılını yakalayamamış olmamız, bu düşük performansta önemli rol oynamıştır.

Son 5 yıldır sürekli küçülmekte olan inşaat sektörü, 2022 yılında da % -8.41 daralmıştır. Giderek artan şiddette küçülen sektörün arz kapasitesi de düşmektedir. Yeni gayrimenkuller yaratmak için tarım alanlarından asla vazgeçmemeliyiz. O halde yapmamız gereken; mevcut yapı stokundaki ekonomik ömrünü tamamlamış olanların yerine iyileştirilmiş yeni yapılar inşa etmek ve tarım dışı alanlarda yeni yapı stokları yaratmaktır.

Gayrimenkulde mevcut eğilimle bir darboğaz söz konusuysen kentimizde son yıllarda yaşanan yabancı ağırlıklı göç baskısı, talebi dengesiz ölçüde artırmıştır. Özellikle bazı semtlerimizde kiralık ve satılık gayrimenkul fiyatları inanılması güç artışlara uğramıştır. Bazı mülk sahipleri için geçici bir rahatlama sağlasa bile şimdiden ciddi mağduriyetleri ortaya çıkarmaya başlamıştır. Bazı semtlerimizdeki demografik yapı değişimleri de hissedilmektedir. Yabancı

yerleşiklerin kentin iş hayatına girişleri de ciddi artışlar kaydetmektedir. Yoğun biçimde ticarete konu faaliyetlerle uğraşanlar, yerleşik ticari geleneklerin değişime uğraması riskini ortaya çıkarmaktadır. Kentimizde yaşananlar devam edip gidecekse mutlaka bu arkadaşlarımız için ciddi bir uyumlaştırma faaliyetlerine ihtiyaç duyulduğunu görmemiz gerekmektedir.

2022 yılında ihracatımız %9.06 ve ithalatımız ise %7.90 düzeyinde artmıştır. 2022 yılı dış ticaretimiz açısından dikkat çeken konu ihracat ile ithalat arasındaki farkın hızla kapanmasıdır. Nitekim 4. çeyrekte ihracatın büyümeye katkısı, % -3.3 ile küçültücü yönde olmuştur. En son 2008 yılı 4. çeyreğinde ihracat böyle bir etkiye sahip olmuştur.

Kentimiz ihracatı, 2022 yılında toplamda ülke ortalamasının üzerinde artarken tarım ve hayvancılıktaki performansımız ülke ortalamasının altında kalmıştır. Aslında uzun yıllar ortalamasına baktığımızda alışık olmadığımız bir tarımsal ihracat düşüşü ile karşı karşıya kaldık ama 2023 yılında daha iyi bir tarımsal ihracat performansı beklemekteyiz. İlan edilen son verilere göre 2023 Şubat ayı ihracatımız 2022 Şubat ayına göre %15 artışla 192 milyon dolara, ihracatımızın %65'ini oluşturan tarım sektörümüzün ihracatı ise %30 artışla 124 milyon dolara ulaştı. Emek veren tüm üretici, tüccar ve ihracatçılarımıza teşekkür ediyorum. Bu artışta etkili olan yaş sebze meyve sektörünün kentimiz toplam ihracatından aldığı pay, Şubat ayında %46'ya, yılın ilk iki ayında ise %44'e yükselmiştir.

Üyelerimizin tarımsal ihracatını, bilgi ve birikimlerini artırmak için Antalya Ticaret Borsası olarak tüm gayretimizle çalışmaya devam ediyoruz. Ticaret Bakanlığı destekli Ur-Ge projeleri yürütüyoruz. Yaş meyve sebze sektörü konulu Ur-Ge projemiz başarılı bir şekilde devam ediyor. Kasım ayında Tayland'ı ziyaret eden üyelerimiz geçtiğimiz günlerde ise 27 kişilik bir heyet ile Litvanya, Letonya ve Estonya'yı ziyaret etti. Önemli görüşmelerde bulduklarını aktaran üyelerimizin emeklerinin ticarete ve Ar-Ge'ye dönüşmesini diliyorum.

Değerli Arkadaşlar,

2022 yılında tarım sektörümüzün % 0.62 büyüdüğü ilan edildi. 2021 yılındaki % -2.94 küçülmenin ardından ilan edilen bu düşük büyüme, sektörümüzün ciddi bir darboğazdan geçtiğinin göstergesidir. Aslında genel ekonomik eğilimle uyumlu olmayan tarım sektörü, 2022 yılında kendi içindeki ortalamadan da sapma göstermiştir. Yılın ilk çeyreğinde % -1.5 ve ikinci çeyreğinde % -2.0 küçülmesine karşılık üçüncü çeyrekte %2.3 büyümüş, dördüncü çeyrekte ise yeniden % -0.3 küçülmüştür.

Bir yıl içerisindeki üçer aylık dönemlerden oluşan 4 çeyrekte bu denli dalgalanma yaşadığımız yıllar nadiren yaşanmıştır. 2022 yılında tarım sektörümüzün en iyi ve en kötü çeyrekleri arasındaki farkta sıra dışı büyüyen bir dalgalanma gözlenmiştir. Tarım sektöründe yılın en yüksek ve en düşük çeyrekleri arasında ortalama 4.7 kat fark olurken 2022 yılında bu fark 5.3 kata yükselmiştir. Yani sezon farkı arasındaki dalgalanma boyu artmıştır. Özellikle küçülme ya da durgunluk döneminde yaşanan bu durum, düşük sezon değerinin ortalama altında seyretmesi ile gerçekleşmiştir. Oysaki yüksek sezon değerinin ortalama üstünde seyretmesi nispi olarak daha kabul edilebilir bir durumdur.

Her zaman belirttiğim gibi tarım; kentimiz ve ülkemiz için hayati stratejik birinci sektördür. Bu tespiti her ortamda ve fırsatta yapmaktan bıkmadım. Tek istediğim, tarıma hak ettiği önemin,

değerin ve itibarın gösterilmesidir. Bunun lafta değil politikalarda ve icraatlarda görmek istiyoruz.

Değerli Arkadaşlar,

Tarımsal faaliyetlerle uğraşanların enflasyonla ilişkilerini üç temel göstereyle özetleyebiliriz. Bunlardan ilki tarımsal girdi fiyatları, ikincisi tarımsal üretici fiyatları ve üçüncüsü ise Antalya halleri meyve sebze fiyatları arasındaki ilişkilerdir. 2022 yılı itibariyle ortalama olarak tarımsal girdi fiyatları % 116, tarımsal üretici fiyatları %131 ve Antalya meyve sebze fiyatları ise %119 artış göstermiştir. Buna göre Antalya hallerinde yaşanan ortalama yıllık fiyatlar, tarımsal üretici fiyatlarının %11 altında kalmıştır. Girdi fiyatlarındaki artışa yakın bir düzeyde gerçekleşmiştir. Yani Antalya hallerindeki yıllık ortalama fiyat artışı, ülke ortalamasının oldukça altında kalmıştır.

Ülkemiz tarımsal faaliyetlerindeki fiyat hareketliliğine baktığımızda son 7 yılın üçünde girdi fiyatları üretici fiyatlarının üzerinde gerçekleşerek üreticiyi zarara uğratmış, üçünde ise üretici fiyatları, girdi fiyatlarından bir miktar yüksek gerçekleşmiştir. Ancak burada unutmamak gerekir ki, tarımsal faaliyette bulunanların tek maliyet kalemi girdilerden ibaret değildir. Toplam maliyetin yaklaşık üçte biri girdilerden oluşurken kalanı işçilik, kira, faiz vb. kalemlerden oluşmaktadır. Bu kalemlerdeki yükselişler ise girdi kalemlerinden daha az değildir. Yani toplam maliyet-gelir dengesinde, tarımsal faaliyette bulunanlar sürekli kayıplar yaşamaktadır.

Değerli Meclis Üyeleri,

Kentimizin her köşesine doğrudan yaygınlaşmış olan tarım sektörünün sorunlarına bilimsel ve gerçekçi temellere dayalı çözüm önerilerimizi ve taleplerimizi hızla ilgili kurumlarla paylaşmayı hiç ihmal etmedik. Aynı kararlılıkla devam edeceğiz.

Son zamanlarda birlikte hareket etmenin güzel örneklerini tüm tarım camiası olarak hayata geçirdik. Bu duyarlılıkları dolayısıyla başta Antalya Tarım Konseyi üyeleri olmak üzere tüm kesimlere bir kez daha teşekkür ederiz. Geçen yıl zirai karantina ücretlerine yapılan fahiş zamların düzeltilmesi konusundaki sonuç alıcı faaliyetlerimizden sonra geçtiğimiz ay birden bire ortaya çıkarılan domates ihracatına yasak kararı, hepimizi harekete geçirdi. Hazırladığımız raporu karar verici tüm kesimlerle hızla paylaştık. Bu kararın tüm sektöre ve topluma faydadan çok daha fazla zarar vereceğini bilimsel ve gerçekçi gerekçelerle paylaştık. Talebimizi açık ve net olarak ilettik. Kısa sürede gerçekleşen sonuç, tüm kentimizin birlikte hareket etmesinin bir sonucu olmuştur. Emeği geçen hemşerilerime bir kez daha teşekkür ederim.

İhracatla ilgili bir diğer sorunumuz ise Bulgaristan'dan geçişlerde Kapıkule Sınır Kapısı'nda Bulgaristan kaynaklı yaşanan laboratuvar sorunudur. Bu konuda kalıcı bir çözüm bekliyoruz. İhracatın yoğunlaştığı dönemlerde artan sevkiyatlara bağlı olarak yavaşlayan analiz sonuçları TIR kuyruklarının yeniden başlamasına ve sınırda bekleme süresinin uzamasına neden olmaktadır. 2022 Ağustos ayından itibaren devam etmekte olan bu durum, domates başta olmak üzere yaş sebze gibi çabuk bozulabilir ürünlerin ihracatında ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmamıza neden olmaktadır. Sorunun bir an önce kalıcı olarak çözülmesini ve ürünlerimizi sorunsuz ihracat etmeyi diliyoruz.

Geçtiğimiz günlerde süt ve krema, patates, kuru soğan, fasulye, tereyağı ve kırmızı mercimek'ten oluşan tarım ürünlerimiz için ihracat yasağı kaldırılarak "ihracatı kayda bağlı mallar listesi"ne alındı. Bu ürünlerde kontrollü ihracata izin verilecek. Her zaman söylediğim gibi iç piyasada fiyatları düşürmek için ihracatı tümüyle yasaklamak ticaretimizi geriletir. Yasaklama kararlarıyla yıllarca emek verilerek kazanılan pazarlar ülke olarak bir günde elimizden gidiyor. Kaldı ki ihracat iç pazarda üreticinin sigortasıdır. İhracatı yasaklamak yerine üretimi artıracak destek ve teşvik edici politikalar geliştirmelidir. Karar vericilerin yasaklama kararı almadan önce sektör görüşlerine başvurmalarını ve daha dikkatli davranmalarını diliyoruz.

Değerli Meclis Üyeleri,

Konu mevzuat düzenlemelerinden açılmışken sektörümüzü yakından ilgilendiren bir rapor ve bir kanunla görüşlerimi paylaşmak isterim:

Bunlardan ilki, Mart 2023 tarihli deprem bölgesi raporudur. Bu raporun tarım ve hayvancılık bölümünden anlıyoruz ki, belirlenen hasar toplam olarak 24.5 milyar TL'dir. Ülkemiz tarımın ekonomik anlamda yüzde 15'ini oluşturan bölgede yeni açılacak taş ocaklarının tarıma zarar vermemesi ile yıkılan şehirlerin yeniden tasarımı tarım alanları dışarıda kalmasını diliyoruz.

İkincisi ise, 23.Mart.2023 tarihinde kanunlaşan ve hepimizi ilgilendiren "Orman ve Diğer Kanunlarda Değişiklik" kanunudur.

Bu kanuna göre orman alanlarına hafriyat, çöp ya da atık gibi zararlı madde dökme suçu orman suçu kapsamına alınmıştır. Tarım alanlarına benzer zararlı madde dökme işi de aynı kapsama alınmalıdır.

- Üretimden önce üreticilerin bakanlıktan izin alması, izinsiz olanlara ceza verilmesi,
- Bakanlık tarafından belirlenen ürünler için sözleşme zorunluluğu getirilmesi,
- Sözleşmelerde tarım sigortası zorunluluğu getirilmesi,
- Tarımsal desteklemelerde ÇKS yerine bakanlıkça belirlenen kayıt sistemi zorunluluğu getirilmesi,
- İki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazisinin bakanlıkça kiraya verilmesi,

gibi düzenlemeler söz konusudur.

Her şeyden önce belirtmeliyim ki, böyle bir kanunun en başına kapsamlı ve gerçekçi bir tarım envanteri çalışması zorunluluğu yazılmalıdır. İkinci olarak bu tür düzenlemeler aşamalar halinde ve makul bir süreye yayılarak gerçekleştirilmelidir. Üçüncü olarak üretim planlamaya uymamanın cezaya değil motivasyona ihtiyacı vardır. Yani kapsayıcı ve gerçekçi bir planlamaya uyum desteklenmeli, teşvik edilmeli veya özendirilmelidir. Dördüncü olarak düzenlemede çok yıllık ve tek yıllık ürünler ayrı değerlendirilmeli ve mevcut çok yıllık ürünler korunmalıdır. Beşinci konu, sözleşme şartlarına uymamanın koşulları düzenlemede son derece net ve somut şekilde belirtilmelidir.

Söz konusu kanunda burada özetle belirttiğim hususlar yer almamaktadır. Bu haliyle ciddi sorunlar yaratma potansiyeline sahip bulunmaktadır. Kanunlar çıkarılmadan önce sektör

paydaşlarıyla ciddi ve kapsayıcı çalışmaların yapılması ülkemiz tarımı için daha faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Değerli Meclis Üyeleri,

Bir taraftan üyelerimiz aracılığıyla tarımsal ticaretimizin gelişmesi için çalışırken diğer taraftan da kentimizdeki üretimin kalitesinin yükselmesi, üreticilerimizin bilgi, beceri ve ufkunun daha fazla gelişmesi için çalışıyoruz. Antalya Tarım Konseyi'miz, yerel yönetimlerimiz ve oda borsalarımızla Türkiye'nin ilk tarım fuarı olma özelliğini taşıyan Hasyurt Tarım Fuarı'nı bu yıl 26'ncı kez 26-29 Nisan tarihlerinde Finike'de düzenleyeceğiz. Fuarımıza; sizleri, üyelerimizi ve tüm hemşerilerimizi bekliyoruz.

Saygılarımla,

Ali ÇANDIR

Yönetim Kurulu Başkanı

